

**DN. DVRANDI|| à Sancto Portiano, in Senten=||tias
Theologicas Petri Lombardi|| Commentariorum libri||
quatuor.||**

Durandus <de Sancto Porciano>

Antverpiæ, 1567

Quæstio prima. Vtrum matrimonium indigeat aliquibus bonus
excusantibus ipsum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72607)

per auctoritatem Gregorii qui dicit, quod accedens ad uxorem debet ab ingrefsu ecclesie abstinere, quia voluntas quæ est in ipsa coniunctione carnali sine culpa nõ est. Et respondet Magister qd hoc intelligendum est quando ad uxorem accedit incontinentie causa, vel quia vix sine incontinentia acceditur.

QVÆSTIO PRIMA.

Vtrum matrimonium indigeat aliquibus bonis excusantibus ipsum.

Circa distinctionem istam primò quæritur, vtrum matrimonium indigeat aliquibus bonis excusantibus ipsum. Et videtur qd non, quia matrimonium institutum est in officium nature & in remedium concupiscentie, sed secundum quod est in officium nature non indiget aliquo excusante: sic enim fuisset in paradiso durante statu innocentie quando fuissent nuptie honorabiles & thorus immaculatus secundum Aug. nec secundum qd est in remedium nature indiget excusatione, sicut nec alia sacramenta quæ sunt in remedium peccati instituta, ergo &c.

1. Item sicut intentio nature est ad conseruationem indiuidui, ita ad conseruationem speciei, sed actus quo conseruatur aliquod indiuiduum non indiget aliquo excusante, vt comedere, ergo actus matrimonii quo conseruatur species non indiget excusari.

2. IN contrarium est: quia omne quod est malum vel habet speciem mali indiget excusatione ad hoc vt licite possit fieri, sed omnis actus carnalis vel est malus vel speciem habet mali, cum omnes huiusmodi actus sint vnus rationis in genere nature, ergo ad hoc vt licite possit fieri indiget aliquo excusante.

3. **R**ESPONSI O. Intelligendũ est qd aliquis actus potest dupliciter excusari. Vno modo ex parte facientis, & nõ ex parte actus, & sic excusatur actus qui non imputatur facienti ad culpam, quævis secundum se sit malus, & hoc modo aliqua ignorantia excusat facientem à peccato etiã in toto: & de hac excusatione non loquimur nunc, quia de ea satis dictum est in secundo libro. Alio modo dicitur excusari actus secundum se, ita quod sit malus, & de hac nunc quærimus. Dicendum ergo qd matrimonium habet aliqua bona excusantia ipsum. Secundò videndum est quæ sunt illa & quot sunt.

4. **Q**uantum ad primum dicendum est quod actus qui est de se malus non potest excusari, actus verò qui est de se bonus nõ indiget excusari: sed actus qui est indifferens excusari potest, & excusatione indiget. Primum pater, quia actus qui non potest bene fieri non potest excusari (loquimur enim de totali excusatione actus secundum se, ita vt sit bonus) sed actus qui est de se malus vt furtum, vel periurium non potest bene fieri, ergo non potest excusari. Secundum pater, quia nihil indiget excusatione nisi quod est malum vel habet speciem mali, sed actus qui est de se bonus (vt honorare parentes, vel dare elemosynam indigentibus) non est talis, ergo non indiget excusari. Relinquitur ergo tertium, qd actus qui est indifferens ex genere suo qui potest bene vel male fieri, possit excusari cum non sit de se malus, ex quo potest bene fieri, & indiget excusatione quum habeat speciem mali, pro eo qd idem secundum speciem nature male fit quando: ea autem que excusant talem actum, s. indifferentem sunt circumstantie finis, & obiecti & huiusmodi, que talem actum trahunt ad medium virtutis, cum igitur actus carnalis sit ex genere suo indifferens, & possit bene & male fieri, relinquitur qd ad hoc vt bene fiat oportet qd informetur debitis circumstantiis, quod fit per matrimonium, propter quod bona matrimonii excusant carnalem actum.

5. **Q**uantum ad secundum principale, quæ sunt illa bona, & quot: dicitur communiter quod hæc sunt fides, proles, & sacramentum, quorum numerus & sufficientia potest haberi tripliciter. Vno modo sic. Bona que excusant aliquem actum sunt circumstantie que cõtrahunt ipsum ad medium rationis, illæ autem sunt quando fit per debitum finem, & cadit super debitam materiam, & conueniens dispositio materie, sicut in artificialibus, cultellus fit debito modo quado fit ad sciendum, & fit de materia dura, pura de chalybe, vel ferro, & accipit formam aptam ad sciendum, actus autem carnalis

fit propter debitum finem quando fit causa prolis, & cadit super debitam materiam quado quis accedit ad suam, quod pertinet ad bonum fidei. Materiam etiam est conuenienter disposita quando sunt adstricti perpetuo vinculo, vt fuit declaratum supra dist. 26. & hoc pertinet ad sacramentum, scilicet indiuiduitas coniugum. Boni enim sacramenti non accipitur hic sola significatio cõiunctionis Christi & ecclesie, sed indiuiduitas quæ est in matrimonio consummato, sicut vnio Christi & ecclesie quoad naturam assumptã fuit indissolubilis, igitur fides, proles, & sacramentũ sunt bona excusantia matrimonii. Secundo modo sumitur sic: matrimonium est in officium nature, vnde ad ipsum natura inclinatur, & in fœdus societatis humanæ, & sic à iure positio determinationem recipit, & restat ratio ipsum dicitur, & est etiã sacramentum ecclesie, & sic ius diuinũ de matrimonio determinat: quantum ad primum, bonum matrimonii est proles, quantum ad secundum, fides, quantum ad tertium sacramentum. Tertio modo sic: in matrimonio est considerare vinculum, vñum, & fructum: quoad primum bonum matrimonii est sacramentum, hoc est, indissolubilitas, quoad secundum fides, & quoad tertium proles.

6. Ad primũ arg. dicendum quod actus carnalis secundum quod est in officium nature excusatione indiget, cum indifferenter se habeat ad actum matrimonii & fornicationis, excusatur autem per circumstantias que trahunt eũ ad hoc qd sit actus matrimonii, & illæ circumstantie sunt bona fidei, prolis, & sacramenti, quibus actus carnalis etiam tempore innocentie redditus fuisset bonus: quod autem non dicatur pro tempore illo indiguisse excusatione, pro tanto est, quia durante statu illo non erat possibile actum carnalem illis circumstantiis carere sicut modo.

7. Ad secundum dicendum qd actus comestitionis quo conseruatur indiuiduũ indiget debitis circumstantiis quibus reddatur bonus, sed non adeo vt actus generationis: quia nõ est tam vehemens delectatio absorbens rationem in comeditio sicut est in actu corporali, & ideo hic actus magis indiget excusari quàm alius &c.

QVÆSTIO SECUNDA.

Vtrum prædicta bona sint de necessitate sacramenti matrimonii.

Secundo quæritur, vtrum prædicta bona sint de necessitate sacramenti matrimonii. Et videtur qd sic, quia aut ista bona sunt essentialia matrimonio, aut non: si sic, habet propositum, si non, contra, conditio apposita cõtra accidentia contractus non vitiat contractum, sed cõditio apposita in matrimonio contra quodlibet prædictorum vitiat matrimonium, ergo prædicta non sunt accidentalia bona matrimonii, sed essentialia.

1. Item illud sine quo matrimonium non est bonum, est de essentia matrimonii, eò qd nullum verum matrimonium potest esse malum (vt habetur ab Augustino in littera) sed sine istis bonis matrimonium non est bonum, sed malum, quia malum est priuatio boni debiti inesse: hæc autem bona debent esse in matrimonio, ergo videtur qd hæc sint essentialia matrimonii.

2. IN contrarium est, quia inter infideles, & steriles, & adulteros est verũ matrimonium, sed in matrimonio infidelium non est sacramentum, in matrimonio sterili non est proles, in matrimonio adulterorum nõ est fides, ergo sine istis potest esse verum matrimonium: illa ergo non sunt essentialia matrimonio.

3. **R**ESPONSI O. Videnda sunt duo. Primum est, qualiter hæc bona sint matrimonio essentialia. Secundũ etiam est, quod eorum sit principalis.

4. **Q**uantum ad primum sciendum est quod duo horum, scilicet bonum fidei & prolis, possunt dupliciter accipi, scilicet secundum executionem, vel secundum obligationem: si secundum executionem, sic nõ sunt essentialia matrimonio. Cuius ratio est, quia illud quod cõpetit matrimonio ratione actus solũ non est ei essentialis: actus enim matrimonii posterior est matrimonio, posteriora autẽ nõ sunt essentialia prioribus, sed bonũ fidei & prolis accep